

Jaký jste RODIČOVSKÝ TYP?

Přesto, že **každý rodič je jiný**, dají se najít **společné rysy ve výchově** a podle nich určit, jaký jste **RODIČOVSKÝ TYP**. Podle rodičovského typu poznáte vaše vzorce chování.

Jako každá akce vyvolá reakci, tak i každý rodičovský přístup přináší **menší či větší výsledky**. Nejen krátkodobé, které jsou hned vidět, ale zejména ty dlouhodobé, které nejsou na první pohled patrné. A ty dlouhodobé dopady výchovy se od těch okamžitých liší a zejména **se liší od toho, co rodiče očekávají**.

Nepochybuji o tom, že **každý rodič chce pro dítě to nejlepší**. A každý rodič vychovává děti, **jak nejlépe dovede**. Jak to ale zvládnout, když nás to nikdo nenaučil? Ve škole žádný takový předmět nebyl a nezbylo než to odkoukat od našich rodičů nebo v okolí. Nebo na to jít citem a intuitivně.

Jednotlivé typy jsou seřazeny abecedně a neznamena to pořadí vhodnosti/správnosti toho kterého typu.

Tak jako každé dítě je jiné, tak i každý rodič je originál. Neberte zařazení jako absolutně jednoznačné a definitivní. Takřka jistě u sebe najdete i rysy ostatních rodičovských typů, které se v různém poměru a s různou intenzitou navzájem doplňují nebo převažují.

Rodičovský typ FANOUŠEK

neboli **OBDIVOVATEL, NADŠENEC, ZBOŽŇOVATEL, LIBERÁL**

Tak jako každé dítě je jiné, tak i každý rodič je originál. Neberte zařazení jako absolutně jednoznačné a definitivní. Takřka jistě u sebe najdete i rysy ostatních rodičovských typů, které se v různém poměru a s různou intenzitou navzájem doplňují nebo převažují.

Rodič FANOUŠEK je opakem rodiče ŘEDITELE a dost se odlišuje od rodiče MANAŽERA. Na rozdíl od rodiče NEVŠÍMÁKA přistupuje k výchově aktivně.

Rodič FANOUŠEK **vychovává svobodně**. Dopřává dítěti maximum volnosti bez ohledu na to, jestli chování dítěti vadí nebo ubližují rodiči nebo někomu z okolí.

Přistupuje k dítěti jako k někomu, kdo **si může dělat, co se mu zachce**.

Rodič FANOUŠEK nijak **dítě neomezuje** a nechává mu absolutní volnost. **Projevuje** o dítě **zájem**, ale **nenastavuje žádná pravidla**. Omlouvá chování dítěte a čeká, že dítě "z toho vyrostě".

Do slovníku rodiče FANOUŠKA patří: **vždyť je to jenom dítě, prostě si jenom hraje, jsi nejlepší, na tebe nikdo nemá**.

Rodič FANOUŠEK bere ohled na dítě a jeho potřeby. **Naslouchá dítěti** a všechno přijímá, aniž by dítěti dával zpětnou vazbu. A když už, tak jenom pozitivní. Jeho výchovný přístup je založen na obdivu nebo toleranci, někdy na lichotkách.

Obvyklým komunikačním prostředkem rodiče FANOUŠKA je **pochopení, souhlas a mlčení**. Než by dítěti řekl, že mu něco vadí, tak mlčí (a někdy současně i trpí). A nebo bez vysvětlení dítěti zabráni, když už je toho hodně a rodič to nezvládá. Dítě pak ale netuší, proč ten rodič, který mu vždycky všechno dovolí, ho najednou omezuje.

Rodič FANOUŠEK podporuje a obdivuje. Nebere ohled na svoje vlastní potřeby a dítěti všechno dovolí, i když to omezuje ostatní.

Když se dítěti něco nepodaří, rodič FANOUŠEK hned ví, že **za to může někdo jiný**.

Rodič FANOUŠEK si pamatuje, že mu jako dítěti nebylo příjemné, když ho **rodiče pořád poučovali a dirigovali** nebo něco **zakazovali**, sem tam dostal nějaký ten **trest**. Chce, aby ho dítě mělo doopravdy rádo, proto na to jde opačně než jeho rodiče.

Rodič FANOUŠEK očekává, že dítě bude **sebejisté**, bude **projevovat lásku** k ostatním. Chce, aby umělo **žít svobodně** a bylo **samostatné**. Neuvědomuje si, že absolutní volnosti a výchovou bez pravidel se dítě **nenaučí naslouchat druhým** a být empatické a stane se z něj arogantní namyšlenec. Dítě rodiče FANOUŠKA může být zaskočené, že ho najednou všichni nechválí; nezíská návyky, které jsou obecně potřeba pro dosahování cílů; nebude chápat, proč není tak dobrý, jak si až doposud myslel.

Děti rodičů FANOUŠKŮ na první pohled **mohou vypadat** jako samostatné a zvědavé. **Většinou ale působí** už jako děti rozmazleně, divoce a nezvladatelně. Rodiče FANOUŠCI dávají dítěti **svobodu**, s kterou ale **dítě neumí zacházet**, takže je mu svoboda ke škodě.

Co rodič FANOUŠEK nedělá? Nevyhrožuje dítěti trestem nebo zákazem. Nepoučuje ho, co je a co není správné. Nepošle dítě pryč, když za ním dítě s čímkoliv přijde.

Rodičovský typ KAMARÁD

neboli **NEVŠÍMÁK, IGNORANT, PŘEHLÍZEČ, SALÁMISTA, LHOSTEJNÍK**

Tak jako každé dítě je jiné, tak i každý rodič je originál. Neberte zařazení jako absolutně jednoznačné a definitivní. Takřka jistě u sebe najdete i rysy ostatních rodičovských typů, které se v různém poměru a s různou intenzitou navzájem doplňují nebo převažují.

Rodič KAMARÁD je pasivním typem rodiče FANOUŠKA. Zásadně se liší od rodičů MANAŽERA I ŘEDITELE.

Rodič KAMARÁD vychovává svobodně. Dopřává dítěti maximum volnosti a ani ho vlastně nezajímá, co dítě celý den dělá.

Přistupuje k dítěti jako k někomu, **kdo je mu** v podstatě "ukradený".

Rodič KAMARÁD neprojevuje o dítě **zájem**, takže **nenastavuje** žádná **pravidla**. Díky této volnosti a svobodě může být dítě docela spokojené.

Do slovníku rodiče KAMARÁDA patří: **dělej si, co chceš; je mi jedno, co děláš; ty si poradíš; život tě naučí.**

Rodič KAMARÁD zdánlivě **bere ohled na dítě** a jeho potřeby. Nechává dítěti volnost a kromě toho, že dítěti nenaslouchá a nemůže mu tak být oporou, nedostává od něj dítě žádnou zpětnou vazbu. Takže rodič KAMARÁD dítě **nevychovává**.

Obvyklým komunikačním prostředkem rodiče KAMARÁDA je **mlčení** nebo nevědomé **zamumlání souhlasu**. Víc než dítě ho zajímají jen jeho potřeby, chce mít svůj klid, jen aby dítě moc neotravovalo.

Rodič KAMARÁD si dítěte **nevšímá** a **přehlíží ho**. Na jednu stranu tak dítě má volnost a svobodu, kterou si užívá, ale nemůže u rodiče hledat podporu a oporu.

Když se dítěti něco nepodaří, **rodič KAMARÁD** to kolikrát ani **nezjistí**. Stejně tak se **nedozví** o případných úspěších dítěte.

Rodič KAMARÁD nechává dítě růst "jako dříví v lese". Věří na školu života, že dítě si má na všechno v životě přijít samo. Jako dítě chtěl mít svůj klid, kterého se mu ale většinou nedostávalo, tak nechce svoje dítě omezovat.

Rodič KAMARÁD očekává, že dítě bude **odolné**, bude **sebevědomé** a se vším si **bude vědět rady**. Neuvědomuje si, že absolutní volností, výchovou bez pravidel a nezájmem o dítě se dítě buď naučí starat se jenom o sebe a nebude umět navazovat vztahy nebo si najde jiné vzory, nad kterými rodič nebude mít kontrolu (parta, výrazně starší partner).

Děti rodičů KAMARÁDŮ na první pohled **mohou vypadat** jako samostatné a šikovné. Což i bývají. Jenže málokdy jsou tyto děti šťastné dlouhodobě a v životě nebudou umět přijímat zpětnou vazbu, ať už pochvaly nebo výtky. Tím, že se musí spoléhat jen na sebe, nedokážou si říct o pomoci a budovat vztahy (nejen partnerské, ale i kolegiální, týmové).

Co rodič KAMARÁD nedělá? Nevyhrožuje dítěti trestem nebo zákazem. Nepoučuje ho, co je a co není správné. Nedává mu žádnou zpětnou vazbu, skoro s ním nekomunikuje, když už tak jenom o obecných věcech, nic osobního.

Rodičovský typ LÍDR

neboli PARTNER, PARTÁK, PRŮVODCE

Tak jako každé dítě je jiné, tak i každý rodič je originál. Neberte zařazení jako absolutně jednoznačné a definitivní. Takřka jistě u sebe najdete i rysy ostatních rodičovských typů, které se v různém poměru a s různou intenzitou navzájem doplňují nebo převažují.

Rodič LÍDR v první řadě **buduje** s dítětem **vztah**. Je si vědom toho, že dítě je potřeba nejen bezpodmínečně milovat, ale taky respektovat.

Přistupuje k dítěti jako k rovnocennému partnerovi a dítě pro něj není ani sluhou nebo otrokem nebo hračkou. Ani prostředkem pro splnění si svých vlastních nezrealizovaných snů a přání.

Rodič LÍDR se zajímá o dítě a jeho potřeby. Nezapomíná na to, že nevychovává své dítě pro sebe, ale pro život (*Marie Kyzlinková, česká spisovatelka, 1889 - 1969*).

Rodič LÍDR **nastavuje pravidla** a společně s dítětem je upravuje **k vzájemné spokojenosti**.

Nejenže **rodič LÍDR** vyslechne dítě, ale taky vnímá, co mu dítě říká, a přemýšlí nad tím. **Neříká** na všechno, co dítě chce, automaticky **NE**. Ale neříká automaticky **ani ANO**. Respektovat dítě neznámá nechat ho dělat cokoliv, co si dítě usmyslí. **Rodič LÍDR** láskyplně **nastavuje hranice**, ne však pro vlastní pohodlí nebo zachování pocitu moci. Většinou ani podle toho, jak se to naučil od svých rodičů - nežije život svých rodičů, ale svůj vlastní.

Rodič LÍDR **podporuje dítě** v jeho aktivitách, nápadech, **je oporou**, když se dítěti nedaří. Nevede ho ale za ručičku, ale ukazuje cestu a možné alternativy.

Dítě je pro rodiče LÍDRA **přirozenou součástí života** a zapojuje ho do každodenních činností a do rozhodování.

Dítě pro takového rodiče **není přítěží**, která ho omezuje. **Dítě** taky **není středobodem světa**, kolem kterého se vše točí a cokoliv jiného jde stranou, včetně samotného rodiče.

Rodič LÍDR se nebojí dítě požádat o radu nebo názor. Když něco potřebuje, dítěti to vysvětlí místo rozkazování, přemlouvání nebo manipulace nebo odstoupení od svých potřeb. A protože rodič respektuje dítě a nechává mu prostor pro realizaci, pak i dítě respektuje rodiče a umí svobodně se rozhodnout pro splnění rodičova požadavku.

Když už výjimečně nastane situace, kterou úplně nezvládne podle svých představ, **rodič LÍDR si umí zachovat odstup** a počkat, až bude schopen situaci řešit bez emocí a projevů, kterých by vzápětí litoval. A kdyby už došlo na ty nepřiměřené reakce, **je připraven se dítěti omluvit**. Navíc tímto dává příklad dítěti, že emoce jsou normální součástí života, a učí ho je zvládat.

Co rodič LÍDR nedělá? Nenechá dítě dělat, cokoliv dítě napadne. Nelichotí ani bezmezně neobdivuje. Nenutí dítě do činností, které dítě dělat nechce. Nevyhrožuje trestem ani nestraší neúspěchem.

Rodičovský typ MANAŽER

neboli **KAZATEL, UČITEL**

Tak jako každé dítě je jiné, tak i každý rodič je originál. Neberte zařazení jako absolutně jednoznačné a definitivní. Takřka jistě u sebe najdete i rysy ostatních rodičovských typů, které se v různém poměru a s různou intenzitou navzájem doplňují nebo převažují.

Rodič MANAŽER má blízko k rodiči ŘEDITELI.

Rodič MANAŽER vychovává metodou biče a cukru, přičemž na rozdíl od ŘEDITELE je ten častější nástroj cukr. Je přesvědčen, že dítěti je potřeba pořád ukazovat a vysvětlovat, co je správné a proč to je správné.

Přistupuje k dítěti jako k někomu, koho **je potřeba poučovat**.

Rodič MANAŽER myslí za dítě, všechno mu připomene a pětkrát zkontroluje. Dítě je pro něj ignorantem, který přes opakovaná vysvětlování a připomínání na všechno kašle.

Do slovníku rodiče MANAŽERA patří: **měl bys to udělat, tohle se přece nedělá, čemu nerozumíš, proč mě neposloucháš.**

Rodič MANAŽER **nebere příliš ohled na dítě** a jeho potřeby. Jeho výchovný přístup je založen na vyvolávání pocitu viny nebo na ponižování a srážení hodnoty dítěte. Rodič MANAŽER přece ví, že dítě nic neumí.

Obvyklým komunikačním prostředkem rodiče MANAŽERA je **manipulace**. Nemá rád násilí, proto vysvětluje, zdánlivě láskyplně přesto autoritativně, poučuje a káže, co je správné. Ale správné pro rodiče nebo pro nějaké obecné vyšší principy, ale rozhodně **ne pro dítě**.

Rodič MANAŽER **moralizuje a káže**. Nebojí se sáhnout k výčitkám. Když to zkouší po dobrém, klidně slíbí i odměnu, když dítě poslechne.

Rodič MANAŽER je přesvědčen, že se k dítěti chová **láskyplně**, ale ve skutečnosti **s láskou "obchoduje"** a dává ji jen za odměnu, a to ne vždy. Nabízí lásku za poslušnost.

Rodič MANAŽER je přesvědčený, že jeho přístup k dítěti je správný - **jeho rodiče ho taky tak vychovávali** a vyrostl z něho správný dospělý. Už dávno zapomněl na to, jak se cítil, když už ho nebavilo poslouchat nekonečný příval slov a sám nemohl nic říct; když chtěl maminčino objetí jen tak a ne za to, že si uklidil pokojíček.

Rodič MANAŽER očekává, že dítě bude **úspěšné**, bude **oblíbené** u ostatních. Chce, aby bylo chytré a umělo si v životě **poradit** a bylo **samostatné**.

Neuvědomuje si, že neustálým poučováním, manipulací a snižováním sebevědomí se jeho dítě naučí lhát a předstírat; dítě nebude umět se samostatně rozhodovat a bude zvyklé, že se o všechno postarají druzí; dítě nebude chtít zkoušet nové věci a objevovat, protože si bude připadat, že na to nemá.

Děti rodičů MANAŽERŮ na první pohled **mohou vypadat** chytře a úspěšně. **Může se** jim dostávat i pochval od okolí, jak jsou šikovné. Jenže rodiče MANAŽERŮ mívají i **nesebevědomé děti**, které si nevěří.

Co rodič MANAŽER nedělá? Nevyhrožuje dítěti trestem nebo zákazem. Nepřenechá dítěti možnost se samo rozhodnout a přijmout zodpovědnost. Nenechá dítě dělat si, co chce.

Rodičovský typ ŘEDITEL

neboli **DOZORCE, DIKTÁTOR, POLICAJT, DRÁB, HLÍDAČ**

Tak jako každé dítě je jiné, tak i každý rodič je originál. Neberte zařazení jako absolutně jednoznačné a definitivní. Takřka jistě u sebe najdete i rysy ostatních rodičovských typů, které se v různém poměru a s různou intenzitou navzájem doplňují nebo převažují.

Rodič ŘEDITEL má blízko k rodiči MANAŽEROVI.

Rodič ŘEDITEL vychovává metodou biče a cukru, přičemž bič je ten častější nástroj. Je přesvědčen, že dítě je potřeba držet zkrátka, aby z něho vyrostl správný člověk.

Přistupuje k dítěti jako k někomu, na koho **je potřeba dohlížet**, kdo **musí poslouchat** na slovo.

Rodič ŘEDITEL pořád říká dítěti, co má nebo nemá dělat. Dítě je pro něj nesvéprávnou bytostí, která musí být stále pod kontrolou. Cokoliv dítě udělá samo, je špatně.

Do slovníku rodiče ŘEDITELE patří **zákazy, příkazy, výhrůžky, upozornění**.

Rodič ŘEDITEL **nebere příliš ohled na dítě** a jeho potřeby. Jeho výchovný přístup je založen na pocitu strachu z trestu nebo na odměňování. Rodič ŘEDITEL přece ví, co je pro dítě nejlepší.

Rodič ŘEDITEL má **jasně nastavená pravidla** a vyžaduje jejich dodržování.

Obvyklým komunikačním prostředkem rodiče ŘEDITELE je **křik**. Autoritativně dává příkazy a nezajímá ho, jestli k tomu dítě chce něco říct nebo namítnout. Veškeré **konflikty řeší silou**, většinou silou jeho hlasu a někdy i jeho rukou.

Možná někde slyšel nebo četl, že dobře potrestat dítě může jen ten, kdo ho má rád (*stará pedagogická zkušenost připomínaná Zdeňkem Matějčkem, světově uznávaný dětský psycholog, 1922 -2004*), ale už neví, že je to mírně vytrženo z kontextu...

Kromě toho, že **rodič ŘEDITEL** dítěti moc nenaslouchá, často **říká NE**, na cokoliv, s čím za ním dítě přijde. Dítě přece musí poslouchat. I když musí dítěti všechno desetkrát zopakovat, než to dítě udělá.

Rodič ŘEDITEL je přesvědčený, že jeho přístup k dítěti je správný - **jeho rodiče ho taky tak vychovávali** a vyrostl z něho správný dospělý. Už dávno zapomněl na to, jak se cítil, když mu rodiče něco pořád zakazovali nebo přikazovali. A případné **tresty**, včetně fyzických, dnes bere **jako správné a nutné**, i když jako dítě je vnímal jako velkou křivdu a nechápal je.

Oblíbeným argumentem rodiče ŘEDITELE je "**Protože jsem to řekl!**". Většinou poté, co museli svůj požadavek desetkrát zopakovat.

Rodič ŘEDITEL očekává, že dítě bude **zodpovědné**, bude **respektovat** ostatní. Chce, aby bylo **chytré** a umělo se v životě **rozhodovat** a bylo **samostatné**.

Neuvědomuje si, že dítě bude hodné jenom, když jsou rodiče nablízku; dítě se v životě bude bát něco zkoušet a dělat, protože bude mít strach z trestu; budou něco dělat jen, když "nad nimi někdo bude stát"; násilí, kterého se jim dostává, budou přenášet na jiné lidi.

Děti rodičů ŘEDITELŮ na první pohled **mohou vypadat** spokojeně a šťastně. **Může se** jim dostávat i pochval od okolí, jak jsou vzorné a hodné. Jenže rodiče ŘEDITELE mívají i **problémové děti**, které jsou agresivní vůči svému okolí.

Co rodič ŘEDITEL nedělá? Nenechá dítě říkat jeho vlastní názor. Neslibuje odměnu za to, že dítě udělá, co po něm chce. Nenechá dítě růst jako kůl v plotě.